

تاریخ مطبوعات حقوقی در ایران

(از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۲ هجری شمسی)

تألیف:

امین رسول‌اف

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۳۹۴

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه : رسول‌اف، رامین
عنوان و نام پدیدآور : تاریخ مطبوعات حقوقی در ایران (از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۲ هجری شمسی) / رامین رسول‌اف.
مشخصات نشر : تهران : سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری : ۷۰۲ ص.
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۴۲۲-۵
وضعیت فهرست نویسی : فیا
رصود : حقوق -- ایران -- نشریات ادواری
موضوع : نشریات ادواری فارسی -- ایران -- راهنماها
موضوع : حقوق -- نشریات ادواری -- راهنماها
شناسه افزوده : سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
رده بندی دکی : ۲ ۱۳۹۴ ت ۵۵ / KMHO
رده بندی دیویی : ۳۰۱ / ۰
شماره کتابشناسی ملی : ۹۸۴۶۱۳

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۴۲۲-۵

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

تاریخ مطبوعات حقوقی در ایران

(از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۲ هجری شمسی)

تألیف: رامین رسول‌اف

ناشر: انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۵۰۰ نسخه / چاپ اول ۱۳۹۴

چاپ و صحافی: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

آصف آصفی

طراح جلد، صفحه آرایی: شهره خوری، علیرضا خورسندی

ناظر فنی: پرویز بختیاری

بها: ۴۲۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، بزرگراه شهید حقانی (غرب به شرق)،

بعد از ایستگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی

تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۲۷۷-۸۱۶۲۳۳۱۵

دورنگار: ۸۱۶۲۳۳۰۱

وب گاه: www.nlai.ir

فروشگاه مجازی: <http://bookshop.nlai.ir>

پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه
	بخش اول: دوره قاجار
۱۹	وقایع عدلیه
۲۵	مجلس
۳۵	محاکمات
۴۲	حقوق
۴۶	روزنامه رسمی دولت ایران
	بخش دوم: دوره پهلوی
۵۳	مجله حقوق
۵۷	مذاکرات مجلس
۵۸	مجله رسمی ثبت املاک و اسناد
۶۵	مجله انوشیروان
۷۱	مجله شهربانی کل کشور (مهنامه شهربانی کل کشور)
۷۲	مجموعه حقوقی
۷۵	اندیشه
۷۷	کانون وکلا
۸۲	مهنامه ژاندارمری
۸۳	کانون سردفتران
۸۶	نشریه کانون وکلاء دادگستری آذربایجان
۹۱	مجله حقوقی وزارت دادگستری

۹۲	حقوق امروز
۹۸	هفته دادگستری
۱۰۰	حقوق مردم
۱۰۵	مهنامه قضایی
۱۰۷	نشریه دانشکده حقوق و علوم سیاسی (فصلنامه حقوق)
۱۱۱	حقوق بشر

بخش سوم: دوران انقلاب اسلامی

۱۱۷	نشریه مؤسسه حقوق تطبیقی
۱۲۰	مجله حقوقی
۱۲۳	مجله حقوقی بین‌المللی
۱۲۴	فصلنامه حق (مطالعات حقوقی و قضایی)
۱۲۷	عماد
۱۲۸	مجله تحقیقات حقوقی
۱۳۰	مجله حقوقی دادگستری
۱۳۷	حقوق
۱۴۰	رهنمون
۱۴۷	پزشکی قانونی
۱۴۹	نامه مفید
۱۵۳	دیدگاه‌های حقوق قضایی
۱۵۶	ندای صادق
۱۶۰	دادرسی
۱۶۴	حقوق و اجتماع
۱۷۰	حقوق زنان
۱۷۵	وکالت
۱۷۸	پژوهش حقوق و سیاست
۱۸۱	دادگستر
۱۸۶	پیام قانون

۱۸۹	حمایت
۱۹۱	مجله کانون وکلای دادگستری منطقه فارس و استان‌های تابعه جنوب ایران
۱۹۳	قضاوت
۱۹۷	مأوی
۱۹۹	مجله تخصصی دانشگاه علوم اسلامی رضوی فصلنامه پژوهشی علوم انسانی
۲۰۵	حقوقدان
۲۰۷	مجله پژوهش‌های حقوقی
۲۱۳	اطلاعرسانی حقوقی
۲۱۵	نشریه خبانه کانون وکلای دادگستری منطقه اصفهان
۲۲۰	پیام آموزش
۲۲۴	گفتمان حقوقی
۲۲۷	پژوهش‌های فقه و مبانی حقوق اسلامی
۲۳۰	حقوق اساسی
۲۳۵	نشریه داخلی کانون وکلای دادگستری استان‌های کرمانشاه، همدان و ایلام
۲۳۹	نشریات حقوقی مجتمع آموزش عالی امام (ره) - رشته‌های حقوقی - اندیشه‌های حقوق
۲۴۳	خصوصی - حقوق جزا و جرم‌شناسی
۲۴۸	حقوق تأمین اجتماعی
۲۵۲	گواه
۲۵۴	حق و حقوق
۲۶۰	فقه و حقوق
۲۶۶	فصلنامه مطالعات بین‌المللی
۲۷۳	فصلنامه فقه و مبانی حقوق
۲۷۹	نشریه داخلی کانون وکلای دادگستری آذربایجان شرقی و اردبیل
۲۸۲	خبرنامه انجمن ایرانی حقوق جزا
۲۸۶	حقوق عمومی و حقوق بشر
۲۸۸	آراء
۲۹۳	مجله الهیات و حقوق اسلامی
	عدالت آرا

۲۹۷	داور
۳۰۴	آیین دادرسی
۳۰۷	حقوق بشر
۳۱۲	دو ماهنامه حقوق عمومی
۳۱۵	پژوهشنامه حقوق و علوم سیاسی
۳۲۱	تعالی حقوق
۳۲۸	فصلنامه حقوق و علوم سیاسی
۳۳۱	پژوهش حقوق
۳۳۳	حقوق پویا
۳۳۵	فصلنامه حقوق
۳۳۹	دادستان (نشریه داخلی دادسرای کل استان قم)
۳۴۱	پژوهشنامه حقوق بشر
۳۴۵	معارف اسلامی و حقوق
۳۴۸	حقوق پزشکی
۳۵۷	تحقیقات حقوقی آزاد
۳۶۴	ماهنامه بین‌المللی حقوق
۳۶۵	مجدد
۳۶۹	فقه و مبانی حقوق اسلامی
۳۷۳	فقه و حقوق خانواده (ندای صادق سابق)
۳۷۹	پژوهشنامه معاونت حقوقی و فقهی مرکز تحقیقات استراتژیک
۳۸۲	عدالت
۳۸۵	اندیشه‌های حقوق خصوصی
۳۹۰	حقوق و اقتصاد
۴۰۰	پژوهش‌نامه فقه و حقوق اسلامی
۴۰۲	دادگر
۴۰۵	پژوهش حقوقی
۴۰۹	حقوق اسلامی
۴۱۱	حقوق و مصلحت

- ۴۱۸ حقوق همشهری
- ۴۲۱ مجله حقوقی کانون وکلای دادگستری استان همدان
- ۴۲۷ راه وکالت
- ۴۳۰ دادنامه
- ۴۳۷ ویژه‌نامه قوانین و مقررات
- ۴۴۰ پژوهش‌های حقوق تطبیقی
- ۴۴۱ عدلیه
- ۴۴۴ فقه و مبانی حقوق اسلامی (مقالات و بررسی‌های سابق)
- ۴۴۷ مطالعات حقوقی (ویژه‌نامه حقوقی مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز)
- ۴۵۰ مطالعات فقه و حقوق اسلامی
- ۴۵۶ حقوق تطبیقی
- ۴۶۱ پژوهشنامه حقوقی
- ۴۶۸ خبرنامه کانون وکلای دادگستری خروین
- ۴۷۱ فقه و حقوق اسلامی (نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی سابق)
- ۴۷۴ آموزه‌های حقوقی
- ۴۷۸ مجله بررسی‌های حقوقی (تعزیرات)
- ۴۸۴ خبرنامه کانون وکلای دادگستری استان آذربایجان غربی
- ۴۸۶ آموزه‌های حقوق کیفری
- ۴۹۲ فصلنامه وکیل مدافع
- ۴۹۶ معاضدت
- ۴۹۹ نشریه آموزشی ویژه کارکنان اداری (ضمیمه پیام آموزش)
- ۵۰۳ انصاف
- ۵۰۶ معرفت حقوقی
- ۵۱۴ حصین خلیج فارس
- ۵۱۸ فقه و حقوق ارتباطات
- ۵۲۲ خبرنامه کانون وکلای دادگستری کرمان
- ۵۲۶ بررسی‌های حقوق بین‌الملل
- ۵۳۰ پژوهش‌نامه اندیشه‌های حقوقی

۵۳۵	شهر قانون
۵۳۹	پیام عدالت
۵۴۱	پژوهشنامه حقوق کیفری
۵۴۶	حقوق بانکی
۵۵۳	حقوق جزا و جرم‌شناسی
۵۵۷	دانش حقوق مدنی
۵۶۴	دانش پژوهش حقوقی
۵۷۱	دانشنامه حقوق اقتصادی
۵۷۵	مجله حقوقی میزان
۵۸۳	مطالعات حقوق بشر اسلامی
۵۸۹	اندیشمندان حقوق
۵۹۳	بررسی‌های حقوق عمومی
۵۹۸	پژوهش حقوق خصوصی
۶۰۳	پژوهش حقوق کیفری
۶۰۸	مطالعات حقوقی دولت اسلامی
۶۱۲	نقد رای
۶۱۸	رای
۶۲۲	پژوهشنامه حقوق خصوصی
۶۲۸	دین و قانون
۶۳۵	پژوهش‌های حقوق خصوصی
۶۴۰	پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی
۶۴۸	منشور
۶۵۱	نقش نو
۶۵۴	جدول مشخصات نشریاتی که مقاله‌های حقوقی دارند
	جدول تعدادی از نشریات حقوقی که اطلاعات چندانی نتوانسته‌ام در مورد آن‌ها
۶۵۶	بدست آوردم

مقدمه

از انتشار اولین روزنامه در ایران تحت عنوان کاغذ اخبار، حدود ۱۷۸ سال می‌گذرد، اما نشریات تخصصی حقوقی تقریباً ۱۴۴ سال است که در عرصه روزنامه‌نگاری کشور حضور پیدا کرده‌اند. تاریخ انتشار مطبوعات حقوقی مقارن است با تشکیلات جدید وزارت عدلیه که توسط میرزا حسین خان سپهسالار به تئوینی (سپهسالار اعظم) تأسیس شد اگر چه قبل از آن در زمان ناصرالدین شاه، وزارت عدلیه به وجود آمده بود اما این وزارتخانه نه مکانی داشت و نه بودجه‌ای و نه شعبه‌ای.

در دوران صدارت سپهسالار، کار عدلیه رونق پیدا کرد و عده‌ای به استخدام آن وزارتخانه در آمدند و برای آن‌ها حقوق ماهیانه تعیین شد. غالب شهرهای کشور صاحب دیوانخانه شدند و مردم نیز برای احقاق حق خود به عدلیه مراجعه می‌نمودند.

میرزا حسین خان سپهسالار که در تاریخ ایران به‌عنوان «میرکبیر اقدامات اصلاحی او زبانزد کلیه محققان است، سهم بسزایی در ارتقای مطبوعات ایران خود داشته است. به گونه‌ای که نخستین نشریه حقوقی ایران تحت عنوان وقایع عدلیه توسط وی منتشر گردیده است. برخی محققان در این زمینه اعتقاد دارند:

«شاید از همه آثار دوران میرزا حسین خان سپهسالار چیزی که بیش از بقیه قابل توجه دوران‌دیشان بتواند قرار گیرد همان تحول جزئی بود که در کار روزنامه‌نویسی پیش آورد، تغییر شکل روزنامه‌ها، توسعه میدان شمول روزنامه، چندان که شامل قانون و عدالت و نظام گردد، ایجاد مطبوعات در شهرهای مهم، اجازه انتشار روزنامه به زبان‌های خارجی، طرح مطلب راجع به آزادی و حق و قانون و عدالت و وطن‌پرستی، همچون ضربتی ناگهانی بود که بر بنیاد خودکامگی و استبداد و حکومت مطلقه ناصرالدین شاه فرود می‌آمد. کمک به انتشار روزنامه اختر که زبان حال اتباع ایرانی مقیم خارج ایران بود و با نشر متن قانون اساسی عثمانی

خوانندگان را با تشکیلات حکومت مشروطه به زبان فارسی آشنا می‌کرد، قدم اساسی دیگری بود که در دوران اقتدار میرزا حسین‌خان برای بیداری فکر خفتگان برداشته شد.^۱

در یک بررسی اجمالی می‌توان نشانه‌های افکار آزادی خواهانه و ملی و قانون طلبانه میرزا حسین‌خان را در تمام امور، به ویژه مطبوعات، مشاهده کرد. روزنامه وقایع عدلیه که گوئل کهن آن را طلیعه روزنامه‌نگاری اصیل و متعهد و ملی در ایران دانسته، تنها موردی بود که در آن زمان از عادت «توق مردم و ضدیت با ستم و تجاوز سخن می‌گفت.

از نشا نخستین نشریه حقوقی تا پایان سال ۱۳۹۲ هجری شمسی تعداد ۱۴۹ نشریه توسط اینجانب شناسایی شده است. در این تحقیق، شماره‌های اول این نشریات در سه دوره تاریخی مورد بررسی قرار گرفته است. دوره اول از انتشار نخستین نشریه حقوقی در سال ۱۲۴۹ هجری شمسی تا پایان سال ۱۲۹۹ هجری شمسی می‌باشد که تعداد پنج عنوان نشریه در این دوره منتشر شده است.

دوره دوم از سال ۱۳۰۰ هجری شمسی تا آغاز اوج‌گیری انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ می‌باشد که در این دوره تعداد نهمه عنوان نشریه حقوقی انتشار یافته است.

و بالاخره دوره سوم از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ آغاز و تا پایان سال ۱۳۹۲ ادامه می‌یابد. در این دوره تعداد و شمارگان مطبوعات حقوقی کشور به طور قابل باوری افزایش یافته است و بررسی‌ها نشان دهنده آن است که در این دوره حدود ۱۲۵ نشریه حقوقی منتشر شده است.

بررسی‌های انجام شده، نشان دهنده آن است که از انبوه نشریات و مطبوعات موجود کشور، تعداد اندک و انگشت شماری به مطبوعات حقوقی اختصاص دارد. نه تنها نگاه در آمار و ارقام اعلامی از سوی مراجع ذیربط فرهنگی، بادی از آن نمی‌شود و مطبوعات حقوقی موجود نیز اکثراً انتشار آن‌ها به صورت فصلنامه یا ماهنامه بوده است که به دلیل عدم داشتن چتر حمایتی، مدتی منتشر شده و پس از چند صباحی به دلیل مشکلات عدیده، یکی پس از دیگری تعطیل می‌شود که این امر با عنایت به پیشینه مطبوعات حقوقی در قبل از انقلاب اسلامی و تعداد کثیر سایر مطبوعات در جامعه فعلی جای تأمل و تأسف دارد.

در پایان نویسنده اذعان دارد که علی‌رغم تلاش و وسواسی که به خرج داده است، کاستی‌های فراوانی در کارش یافت می‌شود، بنابراین دست نیاز به سوی صاحبان اندیشه و

قلم دارم تا نواقص و کاستی‌ها را بازگو نموده و چنانچه اطلاعاتی در مورد مطبوعات حقوقی در ایران دارند در اختیارم قرار دهند تا بتوانم در چاپ‌های مجدد به معرفی کامل‌تر نشریات حقوقی ایران بپردازم.

رامین رسول‌اف

www.ketab.ir